

U S T

Umhverfisstofnun

Environment and Food Agency of Iceland

Suðurlandsbraut 24
IS - 108 Reykjavík, Ísland

☎ (+354) 591 2000
Fax (+354) 591 2010
umhverfisstofnun@ust.is
www.umhverfisstofnun.is

Alþingi - Landbúnaðarnefnd
Kirkjustræti
150 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. P 130/21
komudagur 17.10.2003

3. júlí 2003

Tilvísun: UST20030300261/tb

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um lax- og silungsveiði o.fl. 681. mál. Innflutningur lifandi sjávardýra

Vísað er í bréf frá Landbúnaðarnefnd Alþingis, dags. 26. mars sl., þar sem óskað er eftir umsögn Umhverfisstofnunar um frumvarp til laga um lax- og silungsveiði o.fl., 681. mál, innflutningur lifandi sjávardýra, EES-reglur.

Umhverfisstofnun starfar m.a. eftir lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998, lögum um náttúruvernd nr. 44/1999 og lögum um erfðabreyttar lífverur nr. 18/1996. Umhverfisstofnun fer í samræmi við það almennt með málefni sem snerta náttúruvernd. Stofnunin er umsagnaraðili um innflutning lifandi lífvera samkvæmt 41. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd (Innflutningur, ræktun og dreifing lifandi lífvera) og um innflutning dýra samkvæmt lögum nr. 54/1990.

Með framangreindu frumvarpi er m.a. verið að opna á innflutning lifandi dýra til Íslands þ.e. laxfiska eða annarra fiska sem lifa í ósöltu vatni, krabbadýra eða lindýra frá eldisstöðvum, óháð þroskastigi, að meðtöldum dýrum sem lifa upprunalega villt en eru ætluð til eldis í eldisstöð. Þetta er gert vegna skuldbindinga Íslands samkvæmt samningnum um Evrópska efnahagssvæðið (EES-samningnum). Umhverfisstofnun telur að að heimild sem þessi sé einkar varhugaverð og fjölmörg dæmi þekkjast skaðleg áhrif á lífríki sé ógætilega farið að. Strangar reglur um innflutning dýra, lega Íslands og sú staðreynd að landið er eyja hafa að öllum líkindum valdið því að tiltölulega fá óhöpp hafa orðið vegna innflutnings dýra og er það sérstaða sem vissulega er þess virði að reyna að tryggja að svo verði áfram. Slíka sérstöðu ber að tryggja með ákvæðum í lögum

Afstöðu Umhverfisstofnunar til lagafrumvarpsins ber ennfremur að skoða í ljósi þess að EES samningurinn nær ekki til náttúruverndar og í honum er fyrirvari um innlend ákvæði sem snúa að verndun tegunda. Auk þess bendir stofnunin á 75. gr. laga um lax- og silungsveiði þar sem segir í 2. tl. að flutningur eldistegunda sem ekki eru tilgreindar í rekstrarleyfi milli fiskeldis- og hafbeitarstöðva, svo og flutningur og sleppingar lifandi fisks og frjóvgaðra hroгна milli ótengdra vatnasvæða, er óheimill. Ennfremur vill Umhverfisstofnun benda á að Ísland er aðilar að samningnum um verndun líffræðilegrar fjölbreytni, sem öðlaðist gildi 11. desember 1994 (Stj.tíð. C

11/1995). Hjálögð er umsögn Umhverfisstofnunar um frumvarpið

Niðurstaða

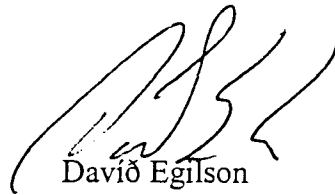
- Umhverfisstofnun leggst eindregið gegn að gefnar séu heimildir til innflutnings eins og gert er í 4. gr. frumvarpsins, sem fjallar um breytingar á 79 gr. laga nr. 76/1970 um lax- og silungsveiði, og í 5. gr. frumvarpsins, sem fjallar um breytingar á lögum nr. 54/1990 um innflutning dýra, án þess að tillit sé tekið til annarra laga svo sem laga nr. 44/1999 um náttúruvernd.
- Stofnunin telur að skoða verði heimildir af þessu tagi mun betur samanber 75. gr. sömu laga sem fjallar um bann við flutningi og sleppingu fiska milli ótengdra vatnasvæða.
- Stofnunin vekur athygli á að hvergi er í frumvarpinu vísað í hlutverk umhverfisráðuneytisins eða stofnana þess varðandi málefni sem tengjast innflutningi lífvera og áhrifa þeirra á umhverfið
- Stofnunin telur að skýra þurfi mun betur út í lögum, ekki í reglugerð, hvaða skilyrði þurfi að vera fyrir hendi ef veita á heimild til innflutnings dýra.

Virðingarfyllst,

F.m. AB

Árni Bragason

Árni Bragason
Forstöðumaður

Davíð Egilsson
Forstjóri

Greinargerð¹

Vísað er í bréf frá Landbúnaðarnefnd Alþingis, dags. 26. mars sl., þar sem óskað er eftir umsögn Umhverfisstofnunar um frumvarp til laga um lax- og silungsveiði o.fl., 681. mál, innflutningur lifandi sjávardýra, EES-reglur.

Inngangur:

Umhverfisstofnun starfar m.a. eftir lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998, lögum um náttúruvernd nr. 44/1999 og lögum um erfðabreyttar lífverur nr. 18/1996. Stofnunin er umsagnaraðili um innflutning lifandi lífvera samkvæmt 41. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd (Innflutningur, ræktun og dreifing lifandi lífvera) og um innflutning dýra samkvæmt lögum nr. 54/1990.

Með framangreindu frumvarpi er m.a. verið að opna á innflutning lifandi dýra til Íslands þ.e. laxfiska eða annarra fiska sem lifa í ósöltu vatni, krabbadýra eða lindýra frá eldisstöðvum, óháð þroskastigi, að meðtöldum dýrum sem lifa upprunalega villt en eru ætluð til eldis í eldisstöð. Þetta er gert vegna skuldbindinga Íslands samkvæmt samningnum um Evrópska efnahagssvæðið (EES-samningnum). Nánar tiltekið vegna innleiðingar tilskipunar 91/67/EBE sem síðan hefur verið breytt með tilskipunum 93/54/EBE, 95/22/EB, 97/79/EB og 98/45/EB. Tilskipun ráðsins, 91/67/EBE fjallar fyrst og fremst um skilyrði á sviði heilbrigðis dýra sem hafa áhrif á markaðssetningu fiskeldistegunda og afurða. Umhverfisstofnun fer almennt með málefni sem snerta náttúruvernd þ.m.t röskun á náttúru Íslands.

Með heimild fyrir innflutningi lifandi dýra er verið að opna leið fyrir innflutning lífvera sem geta haft skaðleg áhrif í vistfræðilegum skilningi og vegna sjúkdóma, en síðarnefnda málefnið fellur ekki undir stofnunina. Fjöldmörg dæmi þekkjast erlendis frá þar sem bæði dýr og sjúkdómar hafa valdið stórfelldum skaða á lífríki viðkomandi landa með miklum tilkostnaði og á það líka við um þær tegundir sem hér eru til umfjöllunar. Nægir hér að nefna áhrif á náttúrulegra laxastofna í norskum ám vegna sýkingar af völdum sníkjudýra sem barst með seiðum frá Svíþjóð.

Strangar reglur um innflutning dýra, lega Íslands og sú staðreynd að landið er eyja hafa að öllum líkindum valdið því að tiltölulega fá óhöpp hafa orðið vegna innflutnings dýra og er það sérstaða sem vissulega er þess virði að reyna að tryggja að svo verði áfram. Slíka sérstöðu ber að tryggja með ákvæðum í lögum

Umhverfisstofnun vill benda á að EES samningur íslenska ríkisins við Evrópusambandið nær ekki til náttúruverndar. Í 1. kafla 1. gr., Almenn ákvæði, tilskipunar 91/67/EBE segir:

"Í þessari tilskipun eru skilgreind skilyrði á sviði heilbrigðis dýra sem hafa áhrif á markaðssetningu fiskeldisdýra og afurða. Þessi tilskipun gildir með fyrirvara um ákvæði bandalagsins eða innlend ákvæði um verndun tegunda."

Afstöðu Umhverfisstofnunar verður því að skoða í ljósi þess að EES samningurinn nær ekki til náttúruverndar og að settur er fyrirvari um innlend ákvæði sem snúa að verndun tegunda.

Auk þess bendir stofnunin á 75. gr. laga um lax- og silungsveiði þar sem segir í 2. tl. að flutningur eldistegunda sem ekki eru tilgreindar í rekstrarleyfi milli fiskeldis- og hafbeitarstöðva, svo og flutningur og sleppingar lifandi fisks og frjóvgaðra hroгна milli ótengdra vatnasvæða, er óheimill. Einnig vill Umhverfisstofnun benda á að Íslendingar eru aðilar að samningnum um verndun líffræðilegrar fjölbreytni.

¹ Greinargerð er unnin af Trausta Baldurssyni og Helga Jenssyni

Umhverfisstofnun vill að lokum nefna, vegna tengsla við framangreint frumvarp, að 14. mars sl. var samþykkt á Alþingi breyting á lögum nr. 33/2002 um eldi nytjastofna en þar segir í 1. gr. b lið (6.gr.):

" Heimilt er að flytja til landsins frá eldisstöð sjávardýr er lög þessi ná til, óháð þroskastigi, að meðtöldum dýrum sem lifa upprunalega villt en eru ætluð til eldis í eldisstöð, enda skal innflutningurinn háður skilyrðum reglugerðar sem sjávarútvegsráðherra setur, að höfðu samráði við embætti yfirdýralæknis. Við innflutning skal framvísa skriflegri staðfestingu yfirdýralæknis um að uppfyllt séu skilyrði samkvæmt ákvæði þessu. "

Framangreind lög komu ekki til umsagnar hjá Umhverfisstofnun og telur stofnunin óeðlilegt að ekki er fjallað um hlutverk umhverfissráðuneytisins og stofnana þess varðandi innflutning tegunda til landsins í þessu lagaákvæði.

Niðurstaða

- Umhverfisstofnun leggst eindregið gegn að gefnar séu heimildir til innflutnings eins og gert er í 4. gr. frumvarpsins, sem fjallar um breytingar á 79. gr. laga nr. 76/1970 um lax- og silungsveiði, og í 5. gr. frumvarpsins, sem fjallar um breytingar á lögum nr. 54/1990 um innflutning dýra, án þess að tillit sé tekið til annarra laga svo sem laga nr. 44/1999 um náttúruvernd.
- Stofnunin telur að skoða verði heimildir af þessu tagi mun betur samanber 75. gr. sömu laga sem fjallar um bann við flutningi og sleppingu fiska milli ótengdra vatnasvæða.
- Stofnunin vekur athygli á að hvergi er í frumvarpinu vísað í hlutverk umhverfissráðuneytisins eða stofnana þess varðandi málefni sem tengjast innflutningi lífvera og áhrifa þeirra á umhverfið
- Stofnunin telur að skýra þurfi mun betur út í lögum, ekki í reglugerð, hvaða skilyrði þurfi að vera fyrir hendi ef veita á heimild til innflutnings dýra.

Með hverri umsókn um leyfi til að flytja inn landsins dýrategund þurfa að fylgja almennar upplýsingar um hver sé tilgangur innflutningsins og hvort fyrirhugað er að dreifa tegundinni út í íslenska náttúru eða ekki. Auk þess þurfa eftirfarandi upplýsingar að koma fram eftir því sem við á hverju sinni:

1. Hvaða dýrategund á að flytja landsins (nefna þarf undirtegund eða stofn ef ástæða er til).
2. Vistfræði tegundarinnar í upprunalegum heimkynnum. Gera þarf m.a. grein fyrir
 - a) við hvaða skilyrði, náttúrufarsaðstæður, tegundin þrífst.
 - b) lífsferli og lífsskilyrðum tegundarinnar þ.m.t. kjörhitastigi,
 - c) fæðuvali,
 - d) samkeppni við aðrar tegundir,
 - e) tegund búsvæða þar sem tegundin lifir (kjörlendi),
 - f) hvort tegundin veldur einhverjum skaða eða ekki
 - g) öðru sem kann að skipta máli.
3. Reynslu annarra landa við að leyfa innflutning á tegundinni.
4. Má ætla að tegundin geti dreifst óheft út fyrir það svæði sem tegundinni er ætlað að vara á. Gera þarf m.a. grein fyrir
 - a) hvort líklegt sé að tegundin geti lifað við náttúrufarsaðstæður á Íslandi,
 - b) hvort ástæða sé til að ætla að tegundin sé ágeng eða ekki við náttúrufarsaðstæður á Íslandi.
 - c) hvort gera megi ráð fyrir að tegundin geti blandast innlendum tegundum,
 - d) hvort samkeppni við innlendar tegundir sé hugsanleg,
 - e) að ef tegundin getur lifað á Íslandi hvaða vistfræðilegar breytingar á gróðurfari eða öðrum þáttum eru hugsanlegt að eigi sér stað á svæðum sem leyfi er fyrir tegundinni eða á svæðum sem hún getur dreifst til.
5. Má gera ráð fyrir að tegundin geti borið með sér sjúkdóma og þeir hugsanlega breiðst út og þá til hvaða tegunda og hverjar eru hugsanlegar afleiðingar þess (vistfræðilegar, þ.e. fyrir tegundina sjálfa og aðrar tegundir dýra og plantna).

Hér er til upplýsingar 41. gr. úr lögum um náttúruvernd nr. 44/1999.

41. gr. Innflutningur, ræktun og dreifing lifandi lífvera.

Að því leyti sem ekki er kveðið á um í öðrum lögum, svo sem lögum nr. 54/1990, um innflutning dýra, getur ráðherra veitt leyfi fyrir innflutningi, ræktun og dreifingu lifandi framandi lífvera.

Ráðherra skal í reglugerð¹⁾ kveða á um skráningu, innflutning, ræktun og dreifingu lifandi framandi lífvera hér á landi, sbr. þó 1. mgr. Þar má m.a. birta skrá yfir tegundir sem óheimilt er að flytja til landsins, svo og yfir tegundir sem heimilt er að rækta hérlandis og sleppa í villtri náttúru, þar með talið á skógræktarsvæðum.

Ráðherra skipar til fjögurra ára nefnd sérfræðinga stjórnvöldum til ráðgjafar um innflutning, ræktun og dreifingu framandi lífvera. Skulu stjórnvöld leita umsagnar nefndarinnar og Umhverfisstofnunar áður en tekin er ákvörðun um innflutning, ræktun eða dreifingu nýrra tegunda lifandi lífvera. Í nefndinni skulu eiga sæti einn fulltrúi tilnefndur af Náttúrufræðistofnun Íslands, einn samkvæmt tilnefningu Rannsóknastofnunar landbúnaðarins, einn samkvæmt tilnefningu Líffræðistofnunar Háskóla Íslands og einn fulltrúi tilnefndur sameiginlega af Landgræðslu ríkisins og Skógrækt ríkisins. Ráðherra skipar formann nefndarinnar án tilnefningar.

Ákvæði greinar þessarar taka ekki til lifandi smitefna, sbr. lög um ónæmissaðgerðir, nr. 38/1978, erfðabreyttra lífvera, sbr. lög um erfðabreyttar lífverur, nr. 18/1996, sjávarafla, sbr. lög um meðferð, vinnslu og dreifingu sjávarafurða, nr. 55/1998, og þeirra tegunda sjávarspendýra sem lifa hér við land.

¹⁾Rg. 583/2000.